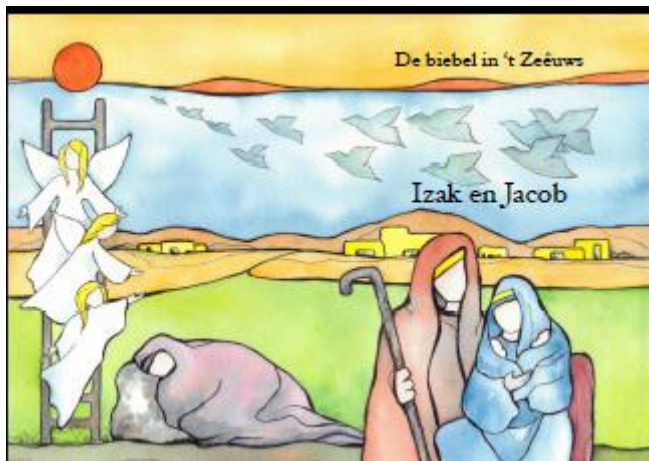


De biebel in 't Zeêuws
Izak en Jakob

Genesis 25: 19 – Genesis 36:43



Toelichting bie de omslag:

*De vlucht veugels geeft an da t'r Jakob vee
naekommeliengen beloofd bin.*

*Op de voorkant zie me Izak en Rebekka mee Ezau en
Jakob in d'r ermen.*

Op d'achterkant: Jakob z'n droom.

Vertaalgroep Walcheren Stichting 't Kerkje van Ellesdiek

Ineke Jongepier

Leuny de Kam

Marja Sturm-Karman

Corry Verburg-Abrahamse

Illustraties: Jopie Minnaard Verheijke

Uut'egeve deur: 't Kerkje van Ellesdiek

www.kerkje-ellesdiek.nl

Inleidieng

A meer as tien jaer is de biebelvertaalgroep van 't Kerkje van Ellesdiek bezig mie het vertalen van biebelboeken in een Zeêuwse streektaal.

In 2004 kwam de eêste uitgave: *'k Za je dát vertelle...* mie Ruth, Jona en 't Evangelie van Marcus, aol in een are streektaal. In 2008 'evolgd deur de Zuud-Bevelandse vertalieng van Hooglied: *Waèr a 't arte vol van is.*

Om nie te wachten op een groate uitgave bin tussendeur Joël en Micha en Jakobus en Jewannes in een bundeltje ni buten 'ebrocht. Ok van de verhalen over Aoberam uut 't biebelboek Genesis is zô'n bundeltje 'emaekt.

De Walcherse vertaalgroep is bezig om de verhalen over de aartsvaoders uut 't biebelboek Genesis te verzeêuwsen. In dit twidde deêl komme Izak en Jakob an bod. En zeker ook ulder vrouwen en kinders. Wan 't verbond mie d'n Eêuwigen gae deur, van geslacht op geslacht. Ok a 't liekt da 't stopt om a een vrouwe gin kinders kan kriege.

't Verhaal gae vadder mie Jozef, mè dat komt in 't volgende deêl. De Walcherse vertaalgroep is di a mie bezig.

Vee plezier mie 't lezen.

Jan Minnaard, Coördinator Vertaalgroep

Juni 2013

(onderschrift bij de tekeningen)

Tekening 1

Jakob geeft Ezau broôd en linzensoep om z'n eêstgeboorterecht te kriegen.

Tekening 2

Jakob za vee naekommeliengen kriege. D'n Eêuwigen ei t'n dat beloofd.

Genesis 25:19

Jakob en Ezau

25¹⁹ Dit bin de naekommeliengen van Aoberam z'n zeune Izak. Aoberam was de vaoder van Izak ²⁰Toen a Izak veertig was, nam 'n Rebekka as vrouwe. Zie was er eên van Betuël, de Arameeër uut Paddan-Aram en ze was een zuster van Laban de Arameeër. ²¹Izak goeng op z'n knieën vò d'n Eêuwigen om vò z'n vrouwe te bidden wan ze kreeg gin kinders. D'n Eêuwigen veroôrde z'n gebed en Rebekka rocht in verwachtieng. ²²De kinders knosten tegen mekaore in d'r buuk. Waerom moet dat noe zò, docht ze bie d'r eige. En ze goeng bie d'n Eêuwigen om raed. ²³D'n Eêuwigen zei tegen d'r:

‘Tweê kooien volk zitte d'r in je buuk,
tweê volken van zo'n ander slag
da ze a tegen mekaore opkomme
vò a je ze op de waereld gezet eit.

D'n ênen za sterker weze as d'n aoren,
de groôtsten za de kleinsten diene.'

²⁴ En net wè, toen a ze baerde, was 't een tweêlieng.²⁵ D'n eêsten die a d'r uut kwam, was een rooien mee vee aer, net of a t'n een jas van aer an ao. Die noemde z' Ezau.²⁶ Toen a z'n broer d'r achteran kwam, ao d'n Ezau bie z'n iele te pakken. Die noemde ze Jakob. Izak was zestig toen a ze gebore wiere.

²⁷ Toen a de joengers groôt waere, wier Ezau een flienke vent. Ie was een goeie jaeger en ie was aoltied buten. Jakob was meer een kalmen, die bleef liever bie de tente.²⁸ Izak ieuw 't meêste van Ezau, wan die lustte graog wild, mae Rebekka ao meer op mee Jakob.²⁹ Op een keer was Jakob een potje an 't koken toen a Ezau doôdmoe thuuskwam. Ie was d'n oek in gewist en ie stikte van d'n oenger.³⁰ 'Lae m' is gauw een bitje slurpe van dat rooie spul da j' an 't koken bin, wan ik bin doôdop', zei Ezau tegen Jakob.³¹ 'A je me noe drekt j'n eêstgeboorterecht verkoôpt', zei Jakob.³² 'Man, ik gae doôd van d'n oenger, zei Ezau. 'Wat è 'k dan an dat eêstgeboorterecht?'³³ 'Je moe 't noe drekt zwere' zei Jakob. Ezau dee 't en zò verkocht 'n z'n eêstgeboorterecht an Jakob.³⁴ Jakob gaf 'n broôd en linzesoepe. Ie at en ie droenk en toen goeng 'n d'r wee vandeu. Ie gaf gin moer om eêl dat eêstgeboorterecht.

Izak en Rebekka in Gerar

26 D'r kwam oenger in 't land, zò a dat ook gebeurde in de tied van Aoberam. Daerom goeng Izak nae Gerar, de stad van Abimelech, de konieng van de Filistijnen.² Dae verscheen d'n Eêuwigen an z'n en ie zei tegen z'n: 'Je moe nie verder trekke nae Egypte, je moet ier bluve weune in 't land da 'k je wieze.'³ Je mag tussen deze mènsen bluve

weune, ik za j'elpe en ik za je zegene. Aol dit land za 'k an joe en je naekommeliengen geve. Zò za 'k doe wat a 'k an je vaoder gezworen è. ⁴ Ik za je zòvee naekommeliengen geve as a t'r sterren an d'n emel stae en ze kriege aol dit land en aolle volken zù net as joe gezegend ore. ⁵ Wan Aoeram ei nae mien geluusterd en ie ei z'n eige g'houwe an wa 'k 'n opgedrogen è. Ie ei z'n eige an mien gebooien, regels en anwieziengen g'houwe.' ⁶ Daerom bleef Izak toen in Gerar weune.

⁷ Toen a ze dae nae z'n vrouwe vroege, zei 'n da ze z'n zuster was. Ie dust nie te zeggen da ze z'n vrouwe was. Ie docht bie z'n eige: Rebekka is zo'n pronte meid, dae kun ze me wè om vermored. ⁸ Mae toen a t'n dae a een stuitje weunde, zag Abimelech, de konieng van de Filistijnen, deu 't raem, da Izak Rebekka an 't kietelen was. Ie kon z'n ogen nie g'loove.

⁹ Abimelech liet Izak bie z'n komme en ie zei: 'Wat è me noe, z' is je vrouwe. Oe kò je dan zegge da ze je zuster is?' Izak zei: 'Ik docht da 'k er zò vò kon zurge da 'k er nie an zou gae om eur.' ¹⁰ Mae Abimelech zei: 'Wat ei je ons angedae? D'r ao d'r wè eên van ons mee eur kunne slaope, en dan zoue me deu joe schuldig gewist è.'

¹¹ Abimelech waarschuwde drekt iedereên: 'A 't er eên deze man of z'n vrouwe ook mae mee een vienger an durf te raeken, gaet 'n d'r an.'

¹² Izak zaoide dae en nog in 't zelfde jaer aelde 'n een oest binnen van wè onderd keer zòvee. D'n Eêuwigen ao d'n gezegend. ¹³ Ie wier aomae rieker, stikrieke wier 'n. ¹⁴ Ie ao een grôte kooie schaepen, geiten, en koeien en vee knechs en meiden. De Filistijnen wiere stik jaloers op z'n. ¹⁵ Aolle waeterpitten die a de knechs van z'n vaoder Aoeram vroeger gegraeven aon, gooiden ze dicht mee grond.

¹⁶ Abimelech zei tegen Izak: ‘Je kan ier mae beter weg gae, je bin vee te groôt vò ons g’oore.’¹⁷ Toen goeng Izak dae weg en ie zette z’n tenten in de laogte bie Gerar neer. Dae bleef ’n weune.

¹⁸ De waeterpitten die a z’n vaoder Aoeram gegraeven ao en die a de Filestijnen dicht gooiden toen a t’n doôd was, maekte Izak wee open en ie gaf ze dezelfde naemen as z’n vaoder.¹⁹ Izak z’n knechts goenge dae in de laegte ook an ’t graeven en ze vonde een welle mee elder waeter.²⁰ Mae d’erders uut Gerar goenge an ’t erregeweëren mee Izak z’n erders: ‘Dat waeter is van ons’, zeie ze. Om a t’n over die welle moeite mee ulder kreeg, noemd ’n die Esek.²¹ Ze groeve toen een aôre pit en dae goenge ze ook over an ’t kieven. Die noemd ’n daerom Sitne.²² Naedien goeng ’n verder en ie groef wee een pit. Dae maekte ze gin moeite over. Ie noemde die Rechobot, ‘wan noe ei d’n Eêuwigen ons de ruimte geege in dit land en noe kù me groeie.’

²³ Van daer uut goeng ’n nae Berseba.²⁴ ’s Nachs verscheen d’n Eêuwigen an z’n en ie zei: ‘Ik bin de God van je vaoder Aoeram. Wees mae nie benauwd wan ik za j’ elpe en ik za je zegene en ik za je vee naekommeliengen geve om a Aoeram m’n knecht was’.²⁵ Toen bouwd ’n een altaer en ie riep dae de naeme van d’n Eêuwigen an en ie zette dae z’n tenten neer. Z’n knechts goenge dae een pit graeve.

²⁶ Abimelech kwam uut Gerar nae z’n toe, mee z’n kammeraod Achuzzat en z’n legeroverste Pikol.²⁷ ‘Wat kom j’ier doe?’, vroeg Izak. ‘Jie kan mien ommers nie luchte of zie, j’ei me toch weggestierd?’²⁸ ‘Me zie wè da d’n Eêuwigen joe elpt’, zeie ze. ‘Laet er gin kwaed tussen ons weze, tussen ons en joe. Zù me een maetschap slute?’

²⁹ Lae m' afspreke da jie ons gin kwaed doet. Ons èn joe ook niks in de wege geleit en me bin enkel mae goed vò je gewist en m' èn je niks gedae. D'n Eëuwigen zegent joe ommers?'³⁰ Toen maekte Izak eten vò ulder klaer en ze aete en droenke saemen. ³¹ D'n aôren ochen vroeg rechtten ze d'r rik en zweerden ze mekaore een eed. Izak goeng nog een endje mee en ze waere goed op mekaore toen a ze gedag zeie.

³² En kiek noe, d'n eigenste dag kwaeme Izak z'n knechs mee een booschap over de pit die a ze gegraeve ao. 'M' èn waeter gevonde', zeie ze. ³³ Ie noemde die pit Seba, en daerom eêt de stad dae Berseba toet vandaeg an d'n dag.

Jakob eêst gezegend

³⁴ Toen a Ezau veertig was, nam 'n Jehudit as vrouwe. Zie was een dochter van de Hethiet Beërie. Ook Basemat, een dochter van de Hethiet Elon, wier z'n vrouwe.

³⁵ Izak en Rebekka kregae aomae meer een ekel an die vrouwen.

27 Izak wier oud en ie goeng slecht zie. Ie riep Ezau, de grootsten, bie z'n. 'M'n joen', zei 'n. 'Ier bi 'k', zei Ezau.

² Izak zei: 'Luuster, ik oore oud, ik bin een man van de dag. ³ Je moe je spullen es aele, je piel en boge. Je moe d'n oek in gae en wat vò me schiete. ⁴ 'Maekt 't klaer zò a 'k 't graog luste en briegt 't bie me om op t' eten. Dan za'k je mee eêl m'n ziele en zaligheid zegene.'

⁵ Rebekka ao g'hoore wat a Izak tegen z'n zeune Ezau gezeid ao. Toen a Ezau weg was om een stik wild vò z'n vaoder te gae schieten, ⁶ zei ze tegen Jakob: 'Luuster, ik è g'hoore da je vaoder tegen je broer zei: ⁷ 'Maekt es een lekker stikje wild vò me klaer en briegt 't bie me om op

t'eten, wan ik wille je zegene vò da 'k sterve. En d'n Eêuwigen za m'n getuge weze." ⁸ 'Noe moe jie es persies doe wat a 'k zegge, m'n joen. ⁹ Je moe nae de kudde gae en je moe tweê bokjes vò m'uitzoeke die a goed om eten bin. Die za 'k vò je vaoder klaer maeke zò a t'n ze graog lust. ¹⁰ Dan moe jie ze nae je vaoder brienge om op t' eten en dan za d'n joe zegene vò a t'n sterft.' ¹¹ Mae Jakob goeng er tegenin: 'Ezau eit ommers vee aer en ik bin een gladden. ¹² Vaoder kan wè an me voele en dan dientk 'n da 'k 'n bie de bok wil doe. Ie za me vervloeke in plekke van me zegene.' ¹³ Mae z'n moeder zei: 'Dat moe t'n dan mae mee mien doe, m'n joen. Je moe echt doe wat a 'k zegge. Gaet om die bokjes.' ¹⁴ Dus ie goeng d'r om en ie brocht ze nae z'n moeder en zie maeke ze klaer zò a z'n vaoder ze graog lustte. ¹⁵ Toen pakte Rebekka 't goeie goed van d'r groôtste zeune Ezau, en ze dee 't Jakob, de kleinsten, an. ¹⁶ Ze lei 't vel van de bokjes over z'n anden en over z'n glade nikke. ¹⁷ Toen gaf ze Jakob dat lekkere eten en broôd an.

¹⁸ Zò goeng 'n nae z'n vaoder toe. 'Vaoder', zei 'n. 'Ja, m'n joen' zei Izak, wie bì je?' ¹⁹ 'Ik bin Ezau, d'n oudsten', zei Jakob tegen z'n vaoder. 'Ik è gedae wat a je gevrogen eit. Gae mae es overènde zitte, dan kù je ete wat a 'k geschoten è. Dan kù je me recht uut j'n arte zegene. ²⁰ 'Oe ei je dat noe zo gauw gelapt, m'n joen', zei Izak. 'Dat komt om a d'n Eêuwigen, joe God, zurgde dat 't te pas kwam', zei 'n. ²¹ Toen zei Izak tegen Jakob: 'Kom es bie me m'n joen, da 'k an je kan voele of a je Ezau wè bin.' ²² Jakob goeng nae z'n vaoder toe en die voeld' an z'n. Izak docht: Ie klienkt net as Jakob mae 't bin Ezau z'n anden. ²³ Om a Jakob noe net zò vee aer op z'n anden ao

as z'n broer Ezau mork Izak nie dat ie 't was en ie zegende 'n.²⁴ 'Bì jie Ezau wè?' vroeg 'n nog. 'Dat bì 'k', zei Jakob.²⁵ Toen zei 'n: 'Zet dat stikje wild es dichterbie, dan kan 'k er van ete, m'n joen. Dan kan 'k je mee eêl m'n ziele en zaligheid zegene.' Jakob zette 't dichterbie z'n en Izak at ervan. Ie brocht ook wien vò z'n en ie droenk ervan.²⁶ Toen zei Izak tegen Jakob: 'Kom es bie me, m'n joen, en gee m'n es een kus.'²⁷ Ie goeng dicht bie z'n zitte en ie gaf 'n een kus. Toen a Izak de roke van z'n goed in z'n neuze kreeg, zegende 'n zò:

'De roke van m'n zeune is de roke van 't land,
't land dat a d'n Eêuwigen gezegend eit
²⁸ Da God je mae 't nat uut d'n emel mag geve
en goeie grond en machtig vee graen en wien
²⁹ Uut aolle landen zù ze je diene en
overall vandaen zù ze vò je buge.
Jie za de baos weze over je broers,
en macht è over de zeunen van je moeder.
Vervloekt za weze die a joe vervloekt,
gezegend die a joe zegent.'

³⁰ Net a Izak Jakob gezegend ao, en a Jakob nog mae net weg was, kwam Ezau thuus van 't jaegen.³¹ Die maekte ook lekker eten klaer. Ie brocht 't nae z'n vaoder en ie zei tegen z'n: 'Gae mae es overende zitte vaoder, en eet mae es van wat a je zeune geschoten eit. Dan kù je me recht uut j'n arte zegene.'³² 'Wie bì jie?' vroeg z'n vaoder an z'n. 'Ik bin 't, Ezau, d'n oudsten.'³³ Dae verschoot Izak vee van en ie zei: 'Mae wien eit er mien dan net een stik wild

gegee dat a t'n geschoten ao? Ik è d'r van g'ete en ik è 'n mien zegen geege. Die zegen za bie z'n bluve.' ³⁴ Zò gauw as a Ezau dat van z'n vaoder oorde, brulde 'n 't uut, árd en bitter. Ie riep tegen z'n vaoder: 'Je moe mien ook zegene vaoder, mien ook'. ³⁵ Izak zei: 'Je broer is ier gekomme om me in de luren te leggen, ie is t'r mee joe zegen vandeu.' ³⁶ Ezau zei: 'Ie eêt nie vò niks Jakob, "poôtje'aeker". Ie ei me noe a tweê keer onderuut g'haele: eêst eit t'n m'n eestgeboorterecht afgepikt en noe ook nog m'n zegen.' Toen vroeg 'n: 'Ei je noe glad niks gin zegen mì vò mien bewaerd?' ³⁷ Izak zei tegen z'n: 'Ik è um de baos over joe gemaekt en um aol z'n broers as knechs geege, ik è 'n mee graen en wien bedocht. Wat zou 'k nog vò joe kunne doe, m'n joen.' ³⁸ 'Ei je dan mae eên zegen, vaoder?' vroeg Ezau. 'Je moe mien ook zegene, vaoder, mien ook,' en ie moch ervan schreêuwe. ³⁹ Z'n vaoder zei:

'Je za nest de vette grond weune,
 Bie 't nat van d'n emel
⁴⁰ Je za van je zwaerd leve,
 en je za je broer diene,
 Mae a je op een keer los komt,
 Za je z'n juk van je nikke gooie.'

⁴¹ Ezau was donders op z'n broer om a die van z'n vaoder de zegen gekregen ao. Ie zei bie z'n eige: t Za nie lang mì dure of me gae in de rouwe vò m'n vaoder, dan za 'k Jakob vermored. ⁴² Ze zeie tegen Rebekka wat a Ezau, d'r oudste zeune, gezeid ao en zie liet Jakob, d'r joengste zeune, aele en zei tegen z'n: 'Luuster, je broer wil z'n

gemoed bedaere deu joe te vermoren. ⁴³ Noe moe je doe wat a 'k zegge: je moet ier drekt weg, gae mae nae m'n broer Laban, in Haran. ⁴⁴ Dae moe je een stuitje bluve, toet a je broer bedaerd is. ⁴⁵ Ik za je laeten aele a t'n bedaerd is, a t'n vergeten is wat a j'n angedaen eit. Waerom zou 'k julder aollebei op eên en dezelfden dag kwiet moete raeke?'

⁴⁶ Rebekka zei tegen Izak: 'Ik moe spieë a 'k die meiden van de Hetieten ier zie. Je moe t'r toch nie an dienke da Jakob zo'n meid as vrouwe zou neme? Wae moe 'k dan nog vò leve?'

28 Toen riep Izak Jacob bie z'n. Ie gaf 'n z'n zegen en ie zei tegen z'n: 'Je moe in geên geval 'n meisje uut Kanaän neme. ² Verruit, gae nae Padan-Aram. Gae nae de fermielje van Betuel, de vaoder van je moeder. Trouw mee een dochter van Laban, de broer van je moeder. ³ D'n almachtige God za je zegene en ie za je vruchtbaer maeke. D'r za een grôte kooie volk uut je groeie. ⁴ Jie en je naekommeliengen zù de zegen van Aoeram kriege. En dan krieg jie 't land in eigendom waer a je noe nog as vreemdelieng weunt. 't Land dat a God an Aoeram gegeven eit. ⁵ Zò stierde Izak Jakob weg en ie goeng nae Padan-Aram, nae Laban. Dat was t'r eên van d'n Arameeër Betuël, ie was de broer van Rebekka, de moeder Jakob en Ezau.

⁶ Ezau kwam d'r achter da Izak Jakob gezegend ao en 'n nae Padan-Aram gestierd ao, om dae een vrouwe te zoeken. Ezau oorde da Jakob mee die zegen opgedrôge

wier om nie mee een vrouwe uut Kanaän te trouwen. ⁷ Ie wier gewaer da Jakob nae z'n vaoder en moeder geluusterd ao en nae Padan-Aram gegae was. ⁸ Ezau zag toen wè in da zien vrouwen uut Kanaän nie deugden in d'ogen van z'n vaoder. ⁹ Daerom goeng 'n nae Ismaël en ie trouwde mee Mahalat. Zie was er eên van Ismael, de zeune van Aoberam, en ze was een zuster van Nebajot. Zie kwam bie de vrouwen die a t'n a ao.

Jakob z'n droom

¹⁰ Jakob goeng weg uut Berseba, ie goeng op pad nae Haran. ¹¹ Ie kwam op een plekke waer a t'n bleef slaope wan de zonne was a onder. Ie pakte een steên die a dae lag, om onder z'n oôd te doen en dae goeng 'n legge slaope. ¹² Ie droomde: En kiek, ie zag een ladder die a op aerde stoeng en toet in d'n emel kwam. En ie zag engelen van God d'r over nae boven en nae benee gae. ¹³ En bovenan zag 'n d'n Eêuwigen stae en die zei tegen z'n: 'Ik bin d'n Eêuwigen, de God van je vaoder Aoberam en de God van Izak. De grond dae a je noe op slaopt, za 'k an joe en je naekommeliengen geve. ¹⁴ Je za zòvee naekommeliengen kriege as a t'r stof op d'aerde is. Je za nog meer grond kriege, de kant van 't westen op en ook die van 't oôsten, de kant van 't noorden op en ook die van 't zuuën. Mee joe en mee joe naekommeliengen zun aolle geslachten op aerde gezegend oore.' ¹⁵ Ik bin bie joe en ik waeke over je waer a je ook nae toe gaet, en ik zurge da je ier op deze grond terug komt. Ik za je nie allenig laete, toet a'k aolles gedaen è wat a 'k je beloofd è.'

¹⁶Toen wier Jakob wakker. ‘’k Wete ’t noe wè zeker, zei ’n’. Waerachtig, d’n Eêuwigen is op deze plekke. En dat ao ’k nie in de gaten.’ ¹⁷ Ie rocht glad onder d’n indruk. ‘Dit is wè een eêl biezonere plekke’, zei ’n. ’t Is gewoon ’t uus van God, ’t is de poorte nae d’n emel.’ ¹⁸ D’n aoren ochen vroeg zette Jakob de steên die d’n onder z’n oôd gebruikt ao, overènde as een teêken en ie goot er olie over. ¹⁹ Ie noemde die plekke Betel, dat betêkent: ‘God z’n uus’. Vòdien eêtte ’t dae Luz. ²⁰ Toen beloofd ’n: ‘A God mee me meegaet en onderwege op me past en a t’n vò broôd zurgt en vò goed om an te doen, ²¹ en a ’k dan in vrede terugkomme bie m’n fermielje, dan za d’n Eêuwigen mien God weze. ²² Deze steên die a ’k overènde gezet è, za dan een Gods’uus oore. Ik belove da ’k van aolles wat a ’k van je kriege een tiende deêl an je za geve.’

Jakob bie Laban

29 Toen goeng Jakob op pad nae ’t land waer a de stammen van ’t oôsten weune. ² Ie gaf z’n ogen goed de kost en ie zag een welle midden in ’t land mee wè drie kooien schaepen d’r rond, wan ze gaeve die aoltied drienken uut die pit. D’r lag een grôte steên op ’t gat. ³ A aol de schaepen dae uut d’n omtrek bie mekaore gekomme waere, deë ze die steên d’r af en gaeve ze de beêsten drienken. Naedien deë ze de steên dan wee terug op z’n plekke. ⁴ Jakob zei tegen d’erders: ‘Beste mènsen, wae komme julder vandaen?’ ‘Ons komme uut Haran’, zeie ze. ⁵ ‘Kenne je dan, Laban?’, vroeg ’n. ‘Ie is een kleinzeune van Nahor’ ‘Ja, die kenne me’, zeie ze. ⁶ ‘Maekt ’n ’t goed?’ vroeg ’n. ‘Ja, dat doet ’n nèt’, zeie ze. ‘Kiek, dae

kom z'n dochter Rachel net, mee de schaepen.' ⁷ 'Mae meneden, 't is nog klaerlichte dag, 't is toch nog vee te vroeg om de schaepen op te doen? Laet ze mae even drienke en laet ze dan nog een stuitje graeze.' ⁸ 'Neê, dat kù me nie doe,' zeie ze. 'Pas a aolle schaepen ier bie mekaore bin en d'erders de steên van de pit gedaen è, kù me de beêsten laete drienke.'

⁹ Mae onderwiele a ze zò stoenge te praoten, kwam Rachel dae mee de kudde van d'r vaoder, wan zie was schaepe'erder. ¹⁰ En wat gebeurde d'r: toen a Jakob Rachel, de dochter van z'n moeder d'r broer, mee ulder schaepen zag komme, goeng 'n d'r op af en ie dee de steên van 't gat van de pit af. Ie liet de schaepen van z'n moeder d'r broer drienke. ¹¹ Jakob gaf Rachel een kus en ie moch ervan schreêuwe. ¹² Ie zei tegen d'r dat 'n fermielje van d'r was en dat 'n een zeune van Rebekka was. Toen vloog Rachel naer uus en vertelde aolles tegen d'r vaoder.

¹³ En wat doch je, toen a Laban over Jakob oôrde, over de zeune van z'n zuster, vloog 'n nae z'n toe. Ie sloeg z'n ermen om z'n ene, ie gaf 'n een kus en ie nam 'n mee naer uus. Jakob vertelde um aolles wat a t'r gebeurd was.

¹⁴ Toen zei Laban tegen z'n: 'k Za je dat vertelle, jie bin eige'.

Jakob bleef eêl de maend bie z'n. ¹⁵ Laban zei toen op een keer tegen Jacob: 'J' oef nie vò niks te werken om a je fermielje bin. Zei mae es wat a je wil verdiene.' ¹⁶ Noe ao Laban tweê dochters, d' oudste eêtte Lea en de joengste eêtte Rachel. ¹⁷ Lea d'r ogen ao gin glans, mae Rachel ao

een knap gezicht en zie was een pronte meid. ¹⁸ En Jakob ao een oogje op Rachel. Daerom zei 'n: 'Ik za zeven jaer vò je werke, a 'k dan mee je joengste dochter Rachel mag trouwe.' ¹⁹ Laban zei: 'Ik kan eur beter an joe geve as an een aor. Bluuf mae bie mien.' ²⁰ Zò werkte Jakob zeven jaer om Rachel te kriegen, mae vò um leek 't mae een paer daegen want ie was vee van d'r gaen ouwe.

²¹ Jakob zei tegen Laban: 'Noe is de tied om, noe moe je me m'n vrouwe geve. Ik wille mee d'r slaope.' ²² Laban vroeg iedereên in de stad om te kommen eten. ²³ Mae toen a 't aeven wier, brocht 'n z'n dochter Lea bie Jakob en die sliep mee eur. ²⁴ Ze kreeg Zilpa mee as dienstmeid. ²⁵ En kiek noe, toen a 't ochen wier, was 't Lea. 'Wat è me noe', zei Jakob tegen Laban. 'Ik è toch gewerkt om Rachel te kriegen? Vò wat ei je mien besodemieterd?' ²⁶ 'Bie ons is 't gin gewoonte dat de joengste eerder trouwt as d' oudste', zei Laban. 'Dat oôr nie. ²⁷ Ou noe van de weke nog trouwfeêste mee de deze. A je nog zeven jaer bie me bluuf werke, krieg je d'aore ook.' ²⁸ Dat dee Jakob. Ie ieuw nog eêl de weke trouwfeêste mee Lea en ie kreeg toen van Laban ook z'n dochter Rachel as vrouwe. ²⁹ Zie kreeg Bilha mee as dienstmeid. ³⁰ Toen sliep Jakob ook mee Rachel en ie gaf meer om Rachel as om Lea. Ie werkte toen nog zeven jaer bie Laban.

³¹ Toen a d'n Eêuwigen zag da Jakob nie zò vee om Lea gaf, zurgd 'n da zie moeder wier, mae Rachel kreeg gin kinders. ³² Lea rocht in verwachtieng en ze kreeg een zeune. Ze noemd 'n Ruben, wan ze zei: 'D'n Eêuwigen ei

gezie da 'k achteruut gezet wier. Noe za m'n man wè van m'n ouwe.' ³³Ze rocht wee in verwachtieng en ze kreeg wee een zeune. 'D'n Eêuwigen ei g'hore da m'n man nie om me geeft, daerom è 'k d'n dezen ook nog gekrege', zei ze. Ze noemd 'n Simeon. ³⁴Ze rocht a wee in verwachtieng en ze kreeg wee een zeune. 'Noe moe m'n man wè om me geve, wan noe eit t'n a drie zeunen van mien', zei ze en ze noemd 'n Levi. ³⁵Toen rocht ze a wee in verwachtieng en ze kreeg nog een zeune. 'Deze keer mag 'k d'n Eêuwigen wè prieze', zei ze en ze noemd 'n Juda.

Daenae kreeg ze gin kinders mî.

30 Toen a Rachel mork da zie en Jakob gin kinders kregé, wier ze jeloers op d'r zuster. Ze zei tegen Jakob: 'Geef me kinders of ik gae net zò lief doôd.' ²Jakob wier woest: 'Bin ik God soms? Die zurgt da jie nie vruchtbaer bin.' ³Toen zei Rachel: 'Ier ei je m'n dienstmeid Bilha. Je moe mee eur slaope, dan kan ze bie mien op schoôt een kind kriege, dan è 'k deu eur ook kinders.' ⁴Zò gaf ze d'r meid as vrouwe an Jakob, en die sliep mee eur. ⁵Bilha rocht in verwachtieng en ze kreeg een zeune van Jakob. ⁶Toen zei Rachel: 'God ei me recht gedae, ie ei nae m'n gebed geluusterd en ie ei me een zeune gegee.' Ze noemd 'n Dan. ⁷Bilha rocht nog es in verwachtieng en ze kreeg een tweêde zeune van Jakob. ⁸Toen zei Rachel: 'Ik è vreêd vee op motte bokse tegen m'n zuster en ik è gewonne.' Daerom noemde ze 'n Naftali.

⁹ Toen a Lea mork da ze gin kinders mì kreeg, gaf ze d'r dienstmeid Zilpa an Jakob as vrouwe. ¹⁰ Zò kreeg Zilpa, de meid van Lea, een zeune van Jakob. ¹¹ Lea zei toen: 'Wat een geluk.' Daerom noemde ze 'n Gad. ¹² Daenae kreeg Zilpa, Lea d'r meid, een tweêde zeune van Jakob. ¹³ En Lea zei: 'Noe bì 'k wè es even goed af. Aolle vrouwen zù vinde da 'k gelukkig bin.' Daerom noemde ze 'n Aser.

¹⁴ Toen a 't oesttied van de terve was, goeng Ruben d'n oek in en ie kwam mee minneappels thuus. Ie gaf z' an z'n moeder Lea. Rachel zei tegen Lea: 'Geef mien es een paar van die minneappels van je zeune?' ¹⁵ 'Is 't nog nie genoeg da jie m'n man afgepakt eit? Moe je noe ook nog de minneappels van m'n zeune è?', zei Lea. Toen zei Rachel: 'A ik noe die minneappels van je zeune kriege, mag 'n vannacht mee joe nae bed.' ¹⁶ Toen a Jakob 's aevens thuuskwam van 't land, goeng Lea d'n tegen, en ze zei: 'Je moe vanaeven bie mien weze wan ik è vò je betaeld mee de minneappels van m'n zeune.' En ie goeng d'n eigenste nacht mee eur nae bed. ¹⁷ God luusterde nae Lea en ze rocht in verwachtieng en ze kreeg d'r vuufde zeune van Jakob. ¹⁸ 'God ei me beloônd om a 'k m'n meid an m'n man gegeven è', zei ze. Ze noemd 'n Issachar. ¹⁹ Ze rocht a wee in verwachtieng en ze kreeg d'r zesde zeune van Jakob. ²⁰ 'Noe ei God me wè es wat moois gegee', zei Lea. 'Deze keer za m'n man me prieze wan noe ei t'n a zes zeunen van mien.' Ze noemd 'n Zebulon. ²¹ Daenae kreeg ze ook nog een dochter, die noemde ze Dina.

²² Toen docht God om Rachel. God luusterde nae eur en ie maekte eur vruchtbaer. ²³ Ze rocht in verwachtieng en ze kreeg een zeune. ‘God ei m’n schande weggedae’, zei ze ²⁴ en ze noemd ’n Jozef. Ze zei d’r bie: ‘Ik ope da d’n Eêuwigen me nõg een zeune za geve.’

²⁵ En kiek, toen a Rachel Jozef gekregen ao, zei Jakob tegen Laban: ‘Noe moe je me laete gae, nae waer a ’k thusus’oore, nae m’n eige land. ²⁶ Geef me m’n vrouwen en m’n kinders mee dae a ’k vò gewerkt è. Dan gae ’k weg wan jie weet as gin aor wae a ’k vò bie je gewerkt è, eeh.’ ²⁷ Laban zei: ‘Mag ik es wat vraege? Ik è wè gemorke da d’n Eêuwigen me gezegend eit om joe. ²⁸ Zei mae wat a je wil è, ik za ’t geve.’ ²⁹ Jakob zei: ‘Je weet oe a ’k vò je gewerkt è en oe a ’t mee je veê gegaen is sint an ik er vò zurge. ³⁰ Vò an ik ier kwam, ao je d’r mae weinige, en moe je noe es kieke oe vee a je er eit. D’n Eêuwigen ei je gezegend waer a ’k goeng, mae oeneer kan ’k noe es vò m’n eigen uus’ouwen gae zurge?’ ³¹ ‘Wat moe ’k je geve?’, vroeg Laban. ‘J’ei me glad niks te geven’, zei Jakob. ‘A je j’n eige an ’t volgende oudt, za ’k wee vò je schaepen bluve zurge en ze wachte. ³² Ik za vandaege deu de kuddes gae en ’t gespikkelde en gevlekte veê d’r uut aele en aolle zwarte schaepen en de gespikkelde en gevlekte geiten. Dat za m’n loôn weze. ³³ Ik za eerlijk weze en dat za vò me getuge. A je de kommende daegen kom kieke en je ziet t’r bie de geiten die a nie gespikkeld of gevlekt bin of bie de schaepen die a nie zwart bin, dan è ’k die gestole.’ ³⁴ ‘Kiek mae, doe mae zò a je zeit’, zei Laban. ³⁵ Mae d’n eigenste dag aeld ’n zèlf aol de gestreepte en gevlekte bokken en

aol de gespikkelde en gevlekte geiten, aol dae a wit an was, en aol de zwarte schaepen d'r uut en ie liet z'n zeunen die wachte. ³⁶ Tussen um en Jakob liet 'n ruimte van drie daegen reize en Jakob wachtte de rest van de kudde van Laban.

³⁷ Toen aelde Jakob verse populieretakken, takken van de amandelboôm en takken van de plataan, en ie kerfde de bast zò da t'r witte strepen kwaeme, 't wit van de takken kwam te voorschien. ³⁸ Ie zette de takken mee die kerven in de drienkensbakken. A de kuddes kwaeme drienke, wiere de geiten die a tegenover de bokken stoenge brimstig. ³⁹ A ze bie de takken gedekt wiere, kregde de schaepen en de geiten gestreepte, gespikkelde en gevlekte joenge. ⁴⁰ Jakob ieuw de schaepen apart, en ie liet ze mee ilder koppen nae de gevlekte en doenker gekleurde van de kudde van Laban stae a ze gedekt wiere. Zò kreeg 'n z'n eige kudde die a t'n nie bie die van Laban zette. ⁴¹ En a de sterkste van de kudde brimstig wiere, lei Jakob elke keer de takken voo ilder neuze in de drienkensbakken da ze dae gedekt wiere. ⁴² En bie de kakkernisjes zette 'n gin takken. Zò wiere de kakkernisjes vò Laban en de sterke vò Jakob. ⁴³ Zò kreeg 'n een groôt bezit, ie ao machtig vee schaepen en geiten, en ie kreeg meiden en knechts, en ook kamêlen en ezels.

Jakob gaet er vandeu

31 Jakob kwam d'r achter dat de zeunen van Laban onder mekaore zeie: 'Jakob eit aolles ingepikt wat a van onze vaoder was. Dae is 'n rieke van g'oore.' ² En Jakob keek

nae Laban z'n gezicht en die keek glad aors nae z'n as a t'n van z'n gewoon was. ³ Toen zei d'n Eêuwigen tegen Jakob: 'Gae terug nae 't land van je vaoder, nae wae a je gebore bin, en ik za bie je weze.'

⁴ Toen liet Jakob Rachel en Lea roepe om bie de kudde in d'n oek te kommen. ⁵ Ie zei tegen ulder: 'Ik zie an 't gezicht van julder vaoder dat 'n glad aors nae me kiekt as gistere en eergistere. De God van mien vaoder ei me biegestae. ⁶ Julder wete net zo goed as ik da 'k vò julder vaoder gewerkt è zò ard a 'k kon, mae die ei me bie de bok gedae en ie ei wè tien keer m'n loon veranderd. ⁷ Mae God ei t'r een stokje vò gestoke da 'k er schae van zou è. ⁸ A je vaoder zei: "De gespikkelde bin vò joe", dan kregede schaepen gespikkelde lammers, en a t'n dan wee zei: "Jie kriegt de gestreepte", dan kregede gestreepte lammers. ⁹ Zò ei God 't veê van je vaoder afgepakt en an mien gegee. ¹⁰ Weet je wat a t'r gebeurd is? A de schaepen klaer waere om te paeren, zag ik in m'n droom de rammen die a de schaepen dekten en kiek, die waere gestreept, gespikkeld of bont. ¹¹ D'n engel van God zei in m'n droom: 'Jakob' en ik zei terug: 'Ier bì 'k.' ¹² En ie zei: 'Kiek noe es, aolle rammen die a de schaepen dekke, bin gestreept, gespikkeld en bont. Wan ik è wè gezie wat a Laban joe angedaen eit. ¹³ Ik bin de God van Bethel, waer a jie die steên overende gezet eit en d'r olie over gegoten eit, waer a jie mien wat beloofd eit. Riest op en gaet ier weg. Je moe terug gae nae 't land waer a je gebore bin.' ¹⁴ Rachel en Lea zeie: 'Ën ons nog wat van onze vaoder te verwachten of 't erven? ¹⁵ Ie eit ommers net gedae of a me

vreemde bin. Ie eit ons verkocht en ie maekt aolles op wat a ons toe komt. ¹⁶ Aolles wat a God van onze vaoder afgepakt eit, is van ons en van onze guus. Doet aolles wat a God gezeid eit.’

¹⁷ Toen rechtte Jakob z’n rik en ie zette z’n guus en z’n vrouwen op kamêlen. ¹⁸ Ie dreef aol z’n veê bie mekaore, aolles wat a t’n vergaerd ao; aol ’t veê dat a t’n in Paddan Aram vergaerd ao, om nae z’n vaoder Izak in Kanaän te gaen. ¹⁹ Laban was weggegae, ie was de schaepen an ’t scheren. Rachel nam stiekem de godenbeeldjes van d’r vaoder mee. ²⁰ En Jakob dee de Arameer Laban bie de bok deu nie te zeggen dat ’n d’r vandeu goeng. ²¹ Ie goeng er vandeu mee aolles wat a t’n ao. Ie goeng op pad en ie stak de Eufraat over en ie trok nae de bergen van Gilead.

²² Nae drie daegen kreeg Laban t’ oren da Jakob d’r vandeu was. ²³ Ie riep de mannen van z’n fermielje bie mekaore en goeng d’r achteran, zeven dagreizen vèrre. Ie kreeg ’n te pakken in de bergen van Gilead. ²⁴ Mae God kwam nae Laban toe in een droom in de nacht en ie zei tegen z’n: ‘Dienk t’r om wat a je tegen Jakob zeit of a ’t noe goed is of kwaed.’

²⁵ Zò kwam Laban bie Jakob. Die ao z’n tente in de bergen opgezet en Laban en die van z’n fermielje aon ook d’r tenten in de bergen van Gilead opgezet. ²⁶ Laban zei tegen Jakob: ‘Wat ei je noe toch gedae? J’ ei me bedroge en m’n dochters meegenome as buit waer a je om gevochten eit. ²⁷ Waerom bì je d’r stiekem vandeu gegae en ei je me bestole? Waerom ei je niks tegen me gezeid? Dan ao ’k je

temisten gedag kunne zegge. Dan ao me gezonge mee de trommel en mee een arpe. ²⁸ J' ei me gineêns aolle guus een kus laete geve. J' ei wè es stom gedae. ²⁹ Noe zou ik j'es onder je pette kunne kieke. Mae de God van je vaoder ei vannacht tegen me gezeid: "Dienk t'r om wat a je tegen Jakob zeit." ³⁰ A je d'r zò nôdig vandeu moch om a je terug naer uus wou, waerom ei je dan m'n godenbeeldjes ingepikt?' ³¹ Jakob zei terug: 'Om a 'k benauwd was da jie je dochters mee geweld van m'n af zou pakke. ³² Mae bie wien a jie je godenbeeldjes vindt, die gaet er an. Kiek mae wat a 'k meegenomen è, en laet je mannen meekieke, en ou zelf wat a van joe is.' Jakob wist nie da Rachel ze ao. ³³ Laban goeng in Jakob z'n tente kieke en in die van Lea en in die van de twee dienstmeiden, mae ie von niks. En ie goeng Lea d'r tente uut en die van Rachel in. ³⁴ Rachel ao de godenbeeldjes gepikt en in 't zael van d'r kameêl gedae en dae was ze op gae zitte. Laban zocht eêl de tente deu, mae ie von niks. ³⁵ Rachel zei tegen d'r vaoder: 'Je moe nie kwaed oore da 'k nie vò j' oprieze wan 't gae mee mien zò a 't et bie vrouwen gaet.' Ie zocht verder mae ie von z'n godenbeeldjes nie.

³⁶ Toen wier Jakob netig en ie dee z'n beklag bie Laban. Ie schoot uut en ie zei: 'Wat è 'k gedae da je zò achter m'n an zit? ³⁷ J' eit aol m'n spullen uitgekrauwd en was er ies van joe bie? Leit et dan ier neer, vò joe fermielje en vò de mienen, dan kun ilder zegge wie van ons a t'r in z'n recht staet. ³⁸ Twintig jaer an een stik bin ik bie je gewist, aol die tied ei t'r gin schaep en gin geite een misdracht g'aod. Ik è gin eên van je rammen opg'ete. ³⁹ A t'r deu wilde beêsten

opgevrete wiere, è 'k ze nie bie joe gebrocht, de schae was vò mien. A t'r wat gestole was, moch ik 't terug betaele, of a 't noe overdag of 's nachs gebeurde was.⁴⁰ Overdag moch ik de waermte verdraege en 's nachs de kouwe, ik dee gin oog dicht. Twintig jaer an een stik bi 'k ier gebleve, ik è veertien jaer vò je gewerkt vò aollebei je dochters en nog es zes jaer vò je schaepen. Wè tien keer ei jie m'n loôn veranderd.⁴² A de God van m'n vaoder, de God van Aoberam, dae a Izak ontzag vò ao, a die nie an mien kant gestae zou è, dan zou je me nog mee lege anden weggestierd è. God ei m'n aeremoe gezie en oe ard a 'k gewerkt è, en gisternacht ei t'n me recht gedae.'

⁴³ Laban zei terug: 'A je mae weet da't mien dochters bin, en mien zeunen, mien schaepen en mien geiten. Aol wat a je ziet, is van mien. Mae wat kan 'k noe es doe vò m'n dochters en vò de zeunen die a ze gekregen è?'⁴⁴ Kwà, me zun een maetschap slute, jie en ik. Dat za as getuge tussen ons weze.'⁴⁵ Jakob nam een steên en zette die overènde as gedenksteên.⁴⁶ En ie zei tegen z'n fermielje: 'Toe raept es stênen bie mekaore.' En ze raepden stênen en ze maekten d'r een oôp van.⁴⁷ Laban noemde dien oôp in z'n moerstaal Jegar Sahaduta en Jakob noemd 'n Gal Ed.

⁴⁸ Laban zei: 'Dezen oôp is getuge tussen joe en mien.' Daerom noeme ze 'n Gal Ed⁴⁹ en ook wè es Mizpa wan ie zei: 'D'n Eêuwigen za op ons toezie as ons mekaore nie zie.'⁵⁰ A jie m'n dochters achteruut zet of a je aore vrouwen vòtrekt, ook al is er gin mèn's bie, dan nog is God getuge tussen joe en mien.'⁵¹ Toen zei Laban tegen Jakob: 'Kiek, dezen oôp en de gedenksteên die a 'k overènde

gezet è, stae tussen joe en mien. ⁵² Den oôp en deze steên bin getuge da ik er nie verbie za gae nae joe kant en da jie d'r nie verbie za komme mien kant uut, om mekaore kwaed te doen. ⁵³ De God van Aoberam en de God van Nahor, de God van ulder vaoder, die za rechter over ons weze. ' En Jakob zweerde bie de God dae a z'n vaoder Izak ontzag vò ao. ⁵⁴ Jakob offerde op de berg en ie riep eêl z'n fermielje bie mekaore om saemen broôd t' eten. Ze aete broôd en ze bleve eêl de nacht op de berg.

32 En 's ochens vroeg rechtte Laban z'n rik, ie gaf aolle guus een kus en ie gaf ze z'n zegen. Toen goeng 'n terug naer uus.

Jakob ziet Ezau

² Jakob goeng deu, en engelen van God kwaeme 'n tegen.

³ Toen a Jakob ulder zag zei 'n: 'Een leger van God', en ie noemde die plekke Mahanaïm, dubbelleger.

⁴ En Jakob stierde boden vooruut nae z'n broer Ezau, in Seïr, dat a ook wè Edom genoemd oort. ⁵ Ie zei tegen ulder: 'Je moe tegen Ezau zegge: "Je knecht Jakob laet zegge dat 'n as vreemdelieng bie Laban geweund eit en dat 'n dae toet noe toe gebleven is. ⁶ Ie ei runders en ezels, schaepen en geiten, knechs en meiden gekrege.' En je moe zegge: "Ik stiere een booschap nae joe, baos, da je nie kwaed op me bin."'

⁷ Toen a de boden bie Jakob terugkwaeme, zeie ze: 'Me bin bie je broer Ezau gewist en ie kom je tegen mee vier'onderd man.' ⁸ Jakob verschrok en ie wier benauwd.

Ie verdeelde de mensen die a bie z'n waere en de schaepen en 't veê in tweê legers en ie docht: ⁹ A Ezau noe op 't êne leger af komt en ze aol doôd maekt, dan kun d' aore nog weg komme. ¹⁰ Ie goeng an 't bidden: 'God van m'n vaoder Aoberam en God van m'n vaoder Izak, Eêuwigen, jie ei gezeid da 'k nae m'n land en m'n fermielje moch gae, jie ei gezeid da je goed vò me zou zurge. ¹¹ Ik bin 't nie waerd da je zò goed vò me gewist eit en da je me trouw bin. Ik bin alleênig mee m'n stok de Jordaen ier overgestoke en noe komme 'k ier mee tweê legers. ¹² Wil je me asjeblijf redde uut Ezau z'n anden, wan ik bin bange dat 'n me doôd kom maeke en m'n guus en ulder moeders d'r bie. ¹³ Jie eit ommers zelf gezeid: "ik za zurge dat 't goed mee je gaet en da je vee naekommeliengen za kriege, zòvee as a t'r zand bie de zeê is, zò vee da ze nie te tellen bin."

¹⁴ Ie bleef dae 's nachs en ie maekte een geschenk vò Ezau uut aolles wat a t'n ao: ¹⁵ tweê'onderd geiten en twintig bokken, tweê'onderd ooien en twintig rammen, ¹⁶ dertig kamêlen mee de kleintjes die a nog bie d'r moeder dronke, veertig koeien en tien stieren, twintig ezelinnen en tien iengsten. ¹⁷ Vò elk deêl kwam d'r een knecht die a t'r op moch lette. Die knechs stierd 'n vooruut en ze mochte ruimte laete tussen de verschillende kuddes. ¹⁸ Tegen d'n eêste knecht zei 'n: 'A je noe Ezau tegenkomt, en a t'n vraegt waer a je vandaen komt en waer a je nae toe gaet, en vò wien a da veê is, ¹⁹ zeit dan: "'t Is van je knecht Jakob, 't is vò Ezau. En ie komt zelf achteran.'" ²⁰ Ook de tweêde knecht en de derden en aolle knechts die a d'r

achteran kwaeme, mochte dat zegge. ‘Op die maniere moe je dat tegen Ezau zegge a j’n ziet’, zei ’n.²¹ En ze mochte vooraol nie vergete om te zeggen: “Jakob kom zelf achteran.” Ie docht bie z’n eige: Ik za perbeere Ezau in de stemmieng te briengen mee ’t geschenk dat a eêst komt en a ’k ’n dan zie, za d’n messchien wè goed op me weze.²² Zò stierd ’n ’t geschenk vooruut en ie bleef zelf die nacht dae nog slaope.

²³ Midden in de nacht rees ’n op en ie goeng op pad mee z’n tweê vrouwen, z’n tweê dienstmeiden en z’n elf kinders. Ie goeng nae d’ overkant van de Jabbok op een plekke waer a je ’t waeter over kon steke.²⁴ Ie ielp ze aol nae d’ overkant en ie brocht aolles wat a t’n ao nae d’ overkant.²⁵ Jakob bleef alleênig achter. En d’r was er eên die a mee z’n vocht toet a de zonne naebie opkwam.²⁶ Toen a die zag dat ’n nie van z’n kon winne, gaf ’n Jakob zo’n klap op z’n eupe dat die uut z’n fesoen schoot, onderwiele a ze an ’t vechten waere.²⁷ En dien ênen zei: ‘Lae me los wan ’t is bekant licht’. Mae Jakob zei: ‘ik laete je nie los vò a je mien gezegend eit.’²⁸ Dien ênen zei tegen z’n: ‘Zei je naem es?’ ‘Jakob’, zei ’n.²⁹ ‘Van noe af an za jie gin Jakob, “poôtjelichter”, mir eête, mae Israël, “vechter mee God”. Wan j’ei gevochte mee God en mènsen en jie ei gewonne.’³⁰ Toen zei Jakob: ‘Noe moe jie je naem es zegge’ Ie zei: ‘Waerom moe je zò nôdig m’n naem wete?’ En ie zegende Jakob dae.³¹ En Jakob noemde die plekke Pniël, gezicht van God, wan ie zei: ‘Ik è God van eêl dichtbie gezie en ik leve nog.’³² Toen goeng de zonne op, zòdrae a t’n bie Pniël overgestoke

was. Mae ie liep in 't vervolg krepel vanwege z'n eupe.

³³ Daerom zù de Israëlieten nooit de spiere ete die a boven j'n eupe leit, om a dien ênen Jakob op die spiere gerocht eit.

33 Jakob keek op en kiek, ie zag Ezau op z'n af komme mee vier'onderd man. Ie verdeelde z'n guus over Lea, Rachel en de twee dienstmeiden. ² De dienstmeiden en ulder guus zetten ie vooran, daernae kwaeme Lea en eur guus en daerachter kwam Rachel mee Jozef. ³ Ie goeng zelf voorop en ie boog wè zeven keer toet op de grond toet a t'n bie z'n broer was. ⁴ Ezau vloog op z'n af en nam 'n in z'n ermen, ie vloog 'n rond z'n nikke, en ie gaf 'n een kus. En ze mochte schreêuwe. ⁵ Ezau keek op en kiek, dae zag 'n de vrouwen en de guus. 'Wien ei je toch aol bie je', vroeg 'n. Jakob zei: 'Dat bin de guus die a je knecht deu God z'n zegen gekregen eit.' ⁶ De dienstmeiden kwaeme nae voren mee ulder guus en ze boge diepe. ⁷ Lea kwam ook nae voren mee d'r guus en ze boge diepe. En op 't leste kwaeme Jozef en Rachel nae voren en ulder boge ook diepe. ⁸ En ie zei: 'Wat wou je toch mee die eële kooie die a 'k tegengekomme bin?' Jakob zei: 'Ik wou da m'n baos goed op me zou weze.' ⁹ Toen zei Ezau: 'Broer, ik è zelf zò vee, ou't mae.' ¹⁰ 'Bel neênt', zei Jakob, 'a je goed op me wil weze, pakt dan an wat a 'k je geve. Net as a 'k God van dichtbie gezien è, zò zie 'k joe van dichtbie. En jie bin goed op mien. ¹¹ Pak noe mae an wat a 'k je gestierd è. Wan God is goed op me gewist. Ik è aolles wat a 'k nôdig è.' Jakob droeng zò an dat 'n aolles anpakte.

¹² Toen zei Ezau: ‘Zù me deugae? Ik za mee je meegae.’

¹³ Mae Jakob zei: ‘Baos, je weet toch wè da kleine guus nie vee kun è. En ik moe vò schaepen, geiten en runders mee lammers en kalvers zurge. A die ook mae eên dag opgejoge oore, zù ze aol doôdgae. ¹⁴ Zou jie, baos, noe mae nie vooruut gae, dan kom ik op m’n gemak achteran. Dan zie me mekaore in Seïr.

M’ ouwe de gang van ’t veê en van de guus an.’ ¹⁵ ‘Laet dan temisten een paer man van mien bie joe bluve’, zei Ezau. Mae Jakob zei: ‘Waerom? A jie mae goed op me bin.’

¹⁶ D’n eigenste dag goeng Ezau nog terug nae Seïr. ¹⁷ En Jakob trok verder nae Sukkot en dae bouwde ’n een uus. Ie maekte dae kotten vò z’n veê. Daerom eêt die plekke Sukkot.

Dina en Sichem

¹⁸ Jakob kwam in Sichem an, in ’t land Kanaän, toen a t’n uut Paddan-Aram trok. En aolles was goed mee z’n. Ie zette z’n tenten op kort bie de stad. ¹⁹ Ie kocht de lappe grond dae a z’n tenten op stoenge. Die kocht ’n vò onderd geldstikken van de zeunen van Chamor. Die was de vaoder van Sichem. ²⁰ Jakob bouwde dae een altaer en ie noemde dat ‘El is de God van Israël’. Dat wil zegge: ‘God is de God van Israël.’

34 Dina, de dochter van Jakob en Lea, goeng es kieke bie de meisjes van dat land. ² En Sichem, ie was er één van de Chiwriet Chamor die a dae de baos was, kreeg eur in de smiezen. Ie pakte eur en en ie verkrachtte eur. ³ Mae ie

rocht glad an d'r versliengerd en ie goeng vee om d'r geve. Ie fleêmden mee eur. ⁴ 'Zurg dat dat kind mien vrouwe oort', zei 'n tegen z'n vaoder Chamor.

⁵ Jakob ao d'r wè van g'hore da Sichem z'n dochter gepakt ao, mae z'n zeunen waere net d'n oek in mee 't veê. Ie dee niks zòlank a ulder nie thuus waere. ⁶ Chamor, de vaoder van Sichem, kwam mee Jakob praote. ⁷ Jakob z'n zeunen kwaeme geliek naer uus toen a ze 't oorden. Ze waere vee angedae en ze waere donders. Sichem moch z'n eige schaeme dat 'n zò ies schandaligs in Israël gedaen ao: slaope mee Dina, Jakob z'n dochter. Zòies zou van z'n leven nie moge gebeure. ⁸ Chamor praotte mee ulder en ie zei: 'M'n zeune Sichem is gek op julder zuster. Laet 'n eur toch as vrouwe neme. ⁹ A me noe es onze fermieljes an mekaore koppele. Geef ons julder dochter, dan kun julder onze dochters as vrouwe neme. ¹⁰ Bluuf toch ier. 't Land leit vò julder open. Je kun ier weune, je kunne gae en stae waer a je wil en je kunne grond in eigendom kriege.' ¹¹ Sichem zei tegen Dina d'r vaoder en tegen d'r broers: 'Wees toch goed op me, ik za je geve waer a je om vraegt. ¹² Je meuge gerust een eêle grôte bruidsschat en vee geschenken an me vraege. Ik za geve wat a je wil è, mae geef me allenig mae dit meisje as vrouwe.' ¹³ De zeunen van Jakob gaeve Sichem en z'n vaoder Chamor een lienk antwoord. Dat deeë ze om a Sichem ulder zuster gepakt ao. ¹⁴ Ze zeie tegen ulder: 'Dat kù me niet doe. Me kun onze zuster niet as vrouwe geve an een man die a nie besneeën is. Me zoue vò schut stae. ¹⁵ D'r is mae eên meniere da me kunne doe wat a je vraegt: julder moen net

as ons oore, net as bie ons moen aolle mannen besneeë oore. ¹⁶ Dan zù me julder onze dochters geve en ons zù julder dochters as vrouwe neme. Me zun ier bluve en me oore één grôte fermielje. ¹⁷ A je nie luustere en a je j'n eige nie laet besnieë, neme me onze zuster mee en dan gae me d'r vandeu.' ¹⁸ Chamor en z'n zeune Sichem vonde 't goed wat a ze zeie.

¹⁹ De jonge man wou d'r drekt op ingae wan die was stik gek op Jakob z'n dochter. Ie ao meer te vertellen dan eël de rest van z'n fermielje. ²⁰ Sichem en z'n vaoder Chamor goenge mee z'n beien nae de poorte van de stad en ze zeie tegen de mannen die a dae zaete: ²¹ 'Deze lui è 't beste mee ons vò. Me moe ze ier mae vrie rond laete trekke. D'r is ier ommers plekke zat. Ons kun mee ulder dochters trouwe en me kun onze dochters an ulder as vrouwe gee. ²² Mae ze stelle eên voorwaerde om ier te bluyen en saemen eên gemeênschap te vurmen. Aol onze mannen moete d'r eige laete besnieë, net as ulder. ²³ Kiek mae es nae aolles wat a ze è, ulder spullen, ulder veê. A me doe wat a ze wille, za dat aol vò ons weze. Me moe mae doe wat a ze zegge, dan zù ze ier bluve.' ²⁴ Aol die a dae bie de poôrte waere, luusterde nae wat a Chamor en Sichem zeie en ze liete d'r eige besnieë. Zò wiere aolle mannen die a dae bie mekaore waere, besneë.

²⁵ En op d'n derden dag, toen a de mannen vee piene aon, pakte tweê zeunen van Jakob, Simeon en Levi, aollebei broers van Dina, ulder zwaerd en ze goenge nae de stad. Ze overviele de mannen van de stad die a nergens op

bedocht waere. Ze maekte ze aol doôd. ²⁶ Chamor en z'n zeune Sichem maekte ze ook doôd mee ulder zwaerden. Ze aelde Dina uut Sichem z'n uus weg en ze goenge d'r mee eur vandeu. ²⁷ De zeunen van Jakob pikten de spullen van de dooie mannen in en ze aelden eêl de stad leeg, om a ulder zuster onteerd was. ²⁸ Ze naeme aolles mee: de schaepen en de geiten, de runders en de ezels. Aol wat a ze in de stad of dae in de buurte op 't veld vonde, naeme ze mee. ²⁹ Aol wat a ze ao naeme ze mee, ulder kinders en ulder vrouwen naeme ze gevange en ze aelden de uzen leeg.

³⁰ Jakob zei tegen Simeon en tegen Levi: 'Julder bezurge me niks as aeremoe. Ze kunnen me ier, bie de Kanaänieten en de Perizzieten, nie mî luchte of zie. Ons bin mae mee een andjevol mènsen. A ze mee z'n aollen op mien af komme, dan gae 'k er an. Dan legge 'k 't loôdje, dan gae me d'r aol an.' ³¹ Mae ze zeie: 'Moe me dan mae onze zuster laete pakke as of 't een oere is?'

Jakob in Betel

35 En God zei tegen Jakob: 'Riest op en gae nae Betel. Dae moe je gae weune. Maek dae een altaer vò de God die a je gezien eit, toen a je vò Ezau op de loop was.' ² Jakob riep iedereên bie mekaore, z'n fermielje en aol die a bie z'n waere, en ie zei: 'Aolle vreemde goden die a je bie je è, moe je weg doe. Zuver j'n eige en doe ander goed an. ³ Me breke op en me gae nae Betel. Dae za 'k een altaer maeke vò de God die a mien antwoord gaf toen a 'k in d'ellende zat en die a eêl de weg mee me mee gegaen is.'

⁴ Ze gaeve aol ilder beeldjes van vreemde goden en de riengen die a ze in ilder oren aon an Jakob en ie ei ze aol weggestoke onder de heilige boôm bie Sichem. ⁵ Ze reisden verder en uut ontzag vò God, duste de lui uut de steden dae in de buurte nie achter ilder an te kommen.

⁶ Jakob kwam mee aol die a bie z'n waere an in Luz, in Kanaän. Dat eêt noe Betel. ⁷ Ie bouwde dae een altaer en ie noemde die plekke El Betel, dat betêken 'God is ier in zien uus', om a t'n dae de kracht van God meegemaekt ao toen a t'n op de loôp was vò z'n broer. ⁸ Debora, de minne van Rebekka, stierf dae en ze wier bie Betel begraeve onder d'n eikeboôm. Die boôm noemden ze in 't vervolg, Allon Bakuth, boôm wae a geschreûwd oort. ⁹ Toen a Jakob terug was uut Paddan-Aram kreeg 'n God nog een keer te zien. God gaf 'n z'n zegen en ¹⁰ zei tegen z'n: 'Jakob is je naem mae noe zù ze je nie mì zò noeme.

van noe af an za je naem Israël weze.' Zò kreeg 'n de naem Israël. ¹¹ En God zei verder tegen z'n: 'Ik bin d'n almachtige God, jie mag vrucht draege en mee vee weze. D'r za een volk, ja, d'r zù vee volken uut joe groeie. D'r zù koniengen onder joe naekommeliengen weze. ¹² 't land dat a 'k an Aoberam en Izak gegeven è, dat za 'k an joe geve. 't Za vò joe en vò joe naekommeliengen weze.'

¹³ Toen goeng God weg van de plekke waer a t'n tegen Jakob gesproken ao. ¹⁴ Jakob zette op die plekke een steên overènde en ie goot dae een offer van wien en olie over ene. ¹⁵ En Jakob noemde de plekke wae a God tegen z'n gesproken ao: Betel.

¹⁶⁻¹⁷ Ze goenge wee deu en toen a ze naebie in Efrat waere, moch Rachel bevaolle. T'was een zwaere bevallieng. En wat zei de baeker tegen eur toen a ze 't zo zwaer ao? 'Wees mae nie benauwd wan je eit a wee een zeune.' ¹⁸ En wat doch je, toen a ze a naebie gin aesem mir ao, wan ze bleef er in, gaf z'um een naem. Ze noemd 'n Ben-Oni: ongelukskind. Mae z'n vaoder noemd 'n Benjamin: m'n lieveliengetje.

¹⁹ Toen a Rachel gestorve was, wier ze begraeve langs de wegt nae Efrat, dat a noe Betlehem eêt. ²⁰ Jakob zette een steên op Rachel d'r graf en die staet dae vandaege an den dag nog aoltied.

²¹ Israëel reisde verder en ie zette even verbie Midgal-Eder z'n tente op. ²² En wat gebeurde d'r toen a ze dae waere? Ruben goeng op een keer mee Bilha, de aore vrouwe van z'n vaoder, nae bed. Israëel kwam 't te weten.

Jakob ao twaolf zeunen. ²³ De joengers van Lea waere: Ruben, d'n oudsten van Jakob en dan Simeon, Levi, Juda, Issachar en Zebulon. ²⁴ De joengers van Rachel: dat waere Jozef en Benjamin. ²⁵ De joengers van Bilha, de dienstmeid van Rachel. Dat waere Dan en Naftali. ²⁶ De joengers van Zilpa, de dienstmeid van Lea. Dat waere Gad en Aser. Dit waere de zeunen van Jakob die a in Paddan-Aram gebore bin.

²⁷ Toen kwam Jakob bie z'n vaoder Izak in Mamre. Dat leit in Kirjat-Arba dat a noe Hebron eêt. De plekke waer a Aoberam en Izak geweund aon. ²⁸ Izak wier onderd en tachtig jaer oud. ²⁹ Ie stierf en ie goeng nae z'n

voorouwers, ie was oud en verslete. Ie wier begraeve deu z'n zeunen Ezau en Jakob.

De naekommeliengen van Ezau

36 Dit bin de naekommeliengen van Ezau, die a ook wè Edom genoemd wier.

² Ezau trouwde mee vrouwen uut Kanaän: mee Ada, zie was er eên van de Hethiet Elon en mee Oholibama, een dochter van Ana. Zie was er eên van de Chiwwiet Sibon.

³ Ie trouwde mee Basemat, de dochter van Ismael. Zie was de zuster van Nebajot. ⁴ Ada kreeg een zeune, Elifaz, en Basemat kreeg ook een zeune, Reüel, ⁵ Oholibama kreeg er drie: Jeüs, Jalam en Korach. Deze zeunen kreeg Ezau aol in Kanaän.

⁶ Mee z'n vrouwen, z'n zeunen en z'n dochters, mee aol z'n knechs en meiden en aol z'n veê, mee aolles wat a t'n ao, vertrok Ezau nae een ander land. Ie goeng weg van z'n broer Jakob. ⁷ Ze aon aollebei zò vee da ze nie saemen konde bluve in 't land dae a ze waere gae weune. 't Land brocht nie genoeg op da ze aol t'eten zouden è. ⁸ Ezau goeng in de bergen bie Seïr weune. Ezau wier ook wè Edom genoemd.

⁹ Dit bin de naekommeliengen van Ezau. Ie was de stamvaoder van de Edomieten in de bergen bie Seïr. ¹⁰ Dit bin de naemen van Ezau z'n zeunen: Elifaz, van Ada, en Reüel, van Basemat. ¹¹ Elifaz z'n zeunen eëtten Teman, Omar, Sefo, Gatam en Kenaz. ¹² Timna was ook een vrouwe van Elifaz, de zeune van Ezau. Zie kreeg Amalek. Dit waere de naekommeliengen die a Ezau en Ada kregē.

¹³ De zeunen van Reüel eëttten: Nachat, Zerach, Samma en Mizza. Dat waere de naekommeliengen die a Ezau en Basemat krege. ¹⁴ Ezau z'n vrouwe Oholibama, de dochter van Ana en de kleindochter van Sibon kreeg er drie: Jeüs, Jalam en Korach.

¹⁵ Noe komme de naemen van de stamvaoders die a van Ezau afstamme. Van Ezau z'n oudste zeune Elifaz stamme af: Teman, Omar, Sefo, Kenaz, ¹⁶ Korach, Gatam en Amalek. Ulder waere stamvaoders in Edom. Ulder bin naekommeliengen van Ada. ¹⁷ De zeunen van Ezau z'n zeune Reüel bin de stamvaoders: Nachat, Zerach, Samma en Mizza. Ulder waere de stamvaoders van Edom die a van Reüel afstamden, ulder waere naekommeliengen van Basemat. ¹⁸ De zeunen van Ezau z'n vrouwe Oholibama waere de stamvaoders: Jeüs, Jalam en Korach. Ulder waere de stamvaoders die a naekommeliengen waere van Oholibama, de dochter van Ana. ¹⁹ Dit waere aol zeunen van Ezau, die a ook Edom genoemd wier en ulder waere de stamvaoders.

²⁰ De zeunen van Seir, de Choriët, die a in dat land weunde, waere: Lotan, Sobal, Sibon, Ana, ²¹ Dison, Eser en Disan. Ulder waere de stamvaoders van de Choriëten, de zeunen van Seir, in Edom. ²² De zeunen van Lotan eëttten: Chori en Hemam. Timna was een zuster van Lotan. ²³ Sobal ao ook zeunen. Die eëttten: Alwan, Manachat, Ebal, Sefo en Onam. ²⁴ De zeunen van Sibon eëttten: Ajja en Ana. D'n dien eit de wellen mee werm waeter in de woestijn gevonde toen a t'n de ezels van z'n vaoder Sibon wachtte. ²⁵ Naekommeliengen van Ana bin Dison en ie ao

ook een dochter: Oholibama. ²⁶ De zeunen van Dison eëtten: Chemdan, Esban, Jitran, en Keran. ²⁷ De zeunen van Eser waere: Bilhan, Zaäwan en Akan. ²⁸ Die van Disan eëtten: Us en Aran.

²⁹ Noe komme de naemen van de stamvaoders van de Chorieten: Lotan, Sobal, Sibon, Ana. ³⁰ Dison, Eser en Disan. Ulder waere de stamvaoders van de Chorieten in Seir.

³¹ Ulder regeerden over Edom nog vò a t'r in Israël een konieng was. ³² Bela, de zeune van Beor, was konieng over Edom en zien stad eëtte Dinhaba. ³³ Nae a Bela gestorve was, wier Jobab uut Bosra konieng. Ie was er eên van Zerach. ³⁴ Nae a Jobab gestorve was, wier Chusam uut 't land van de Temanieten konieng. ³⁵ Toen a Chusam gestorve was, wier Hadad, de zeune van Bedad konieng. Ie won 't gevecht mee de Midianieten in Moab. Z'n stad eëtte Awit. ³⁶ Nae a Hadad gestorve was, wier Samla uut Masreka konieng. ³⁷ Toen a Samla gestorve was, wier Saül uut Rechobot, dat a an de rivier leit, konieng. ³⁸ Nae a Saül gestorve was, wier Baäl-Chanan, de zeune van Achbor, konieng. ³⁹ Toen a Baäl-Chanan, de zeune van Achbor, gestorve was, wier Hadar konieng. Zien stad eëtte Paü. De naem van z'n vrouwe was, Mehetabel, zie was een dochter van Matred en een kleindochter van Me-Zahab.

⁴⁰ Noe komme de naemen van de stamvaoders die a naekommeliengen van Ezau waere. Ze aon aol d'r eige fermielje dae a ze de baos over waere en ze aon aol d'r eige plekke. Dat bin: Timna, Alwa, Jetet, ⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenaz, Teman, Mibsar, ⁴³ Magdiël en Iram.

⁴⁴ Zò eêttē ze nae de plekke waer a ze weunden en waer a ze de baos waere. Ezau was de stamvaoder van Edom.